

ออนซอนอีสาน @ ลานวัฒนธรรม ศูนย์สารนิเทศอีสานสิรินธร

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

On-Son Isan @ Culture Area Sirindhorn Isan Information Center

ณัฐพร เดชชัย* ดวงเดือน ผมพา

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม e-mail: ndejchai@hotmail.com*

บทคัดย่อ

ออนซอนอีสาน @ ลานวัฒนธรรม ศูนย์สารนิเทศอีสานสิรินธร เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นภายใต้โครงการภูมิปัญญาท้องถิ่น : การจัดการและการอนุรักษ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ในด้านศิลปะและวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสาน เพื่อการอนุรักษ์ สืบสาน และเผยแพร่เอกลักษณ์ศิลปะและวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสาน เพื่อพัฒนาปลูกจิตสำนึกให้คนรุ่นใหม่ เกิดความรัก ห่วงเห่น และสืบทอดศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนอีสานให้ยั่งยืนสืบต่อไป และ เพื่อบริการสารสนเทศด้านศิลปะและวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสานที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการให้ได้ศึกษาเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์อย่างครบวงจรและหลากหลายรูปแบบมากยิ่งขึ้น โดยมีการดำเนินงาน 2 ส่วน ประกอบด้วย 1) มุมออนซอนอีสานนำเสนอข้อมูลความรู้ด้วยสื่อวีดิทัศน์ ซึ่งจัดกลุ่มเนื้อหา ดังนี้คือ ออนซอนแนวกินอีสาน ออนซอนภูมิปัญญาอีสาน ออนซอนม่วนซื่นแดนอีสาน และออนซอนปราชญ์อีสาน และ 2) จัดการแสดงพื้นบ้านอีสานประกอบด้วย การแสดงหมอลำ และการแสดงหนังปะโมทัย จากผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้ร่วมกิจกรรม ออนซอนอีสาน @ ลานวัฒนธรรม ศูนย์สารนิเทศอีสานสิรินธร จำนวน คน 268 ซึ่งประกอบด้วย นักเรียน นิสิต บุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และผู้สนใจทั่วไป โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น พบว่าในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก และได้รับความรู้ ความเข้าใจ และเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเกิดแรงบันดาลใจที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมต่อไป

คำสำคัญ: การอนุรักษ์, ศิลปวัฒนธรรม, ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Abstract

On-Sorn Isan @ Culture Area Sirindhorn Isan Information Center events held under the Folk Wisdom : Management and Conservation Project. The objectives: 1) In order to source of learning Isan art and cultural. 2) In order to conservation and publish unique Isan art and cultural. 3) In order to make a new generation conservation with Isan art and cultural. 4) In order to services information with isan art and cultural. The operation have two parts with

1. Sa-on Isan Conner : present about information with Isan art and cultural by video.
2. Folk Isan show include Molam and Nang Pramothai.

From the overall operation of participant opinion in the Isan Sa-on project at the culture exhibition venue 268 people, including students, Staff of Mahasarakham University and the general people by Using questionnaire Found that overall satisfaction level and people proud of Isan art and cultural. Hope people has inspired to take part in contributing to cultural preservation.

Keywords: Conservation, Art and Cultural, Folk Wisdom

บทนำ

สำนักวิทยบริการ ตระหนักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น และให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวมาโดยตลอด รวมทั้งได้ดำเนินงานสอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง จึงมีนโยบายในการบูรณาการงานด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ากับการกิจของ สำนักวิทยบริการ เพื่อการสนับสนุนการศึกษา ค้นคว้า วิจัย โดยมีศูนย์สารสนเทศอีสานสิรินธร ทำหน้าที่ในการจัดหา จัดเก็บ รวบรวม จัดระบบ และให้บริการทรัพยากรสารสนเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับภาคอีสานในทุกๆ ด้าน ซึ่งศูนย์สารสนเทศอีสานสิรินธรได้ดำเนินการพัฒนาการให้บริการในรูปแบบต่างๆ มาอย่างต่อเนื่อง และได้ทำการศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของผู้ใช้บริการต่อการบริการของศูนย์ฯ ซึ่งพบว่าผู้ให้บริการมีความต้องการให้ศูนย์ฯ จัดสื่ออิเล็กทรอนิกส์ วิดีทัศน์ นิทรรศการ ที่เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีอีสานตลอดจนวิถีชีวิตของชาวอีสานให้บริการที่ศูนย์สารสนเทศอีสานสิรินธร ดังนั้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการและปรับปรุงการบริการของศูนย์สารสนเทศอีสานสิรินธรให้เกิดประโยชน์สูงสุด อีกทั้งเป็นการเพิ่มช่องทางการเผยแพร่และให้บริการสารสนเทศด้านศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งเป็นแหล่งการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่งที่มีส่วนช่วยสนับสนุนและเสริมสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้

สำหรับนิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ซึ่งเป็นการเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรมพื้นถิ่นอีสานให้ผู้ใช้บริการที่มาจากภูมิภาคอื่นได้รับรู้และซึมซับวัฒนธรรมอันดีงามของภูมิภาคอีสาน ศูนย์สารนิเทศอีสานสิรินธรได้เห็นความสำคัญและความจำเป็นจึงจัดกิจกรรม **ออนซอนอีสาน @ ลานวัฒนธรรม** ขึ้น ภายใต้โครงการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น : การจัดการและการอนุรักษ์ เพื่อนำเสนอข้อมูล ความรู้ เกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสาน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน โดยนำเสนอด้วยสื่อวีดิทัศน์ และการจัดแสดงพื้นบ้านอีสาน เป็นการเรียนรู้และการจรรโลงศิลปวัฒนธรรม ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอันดีงามของชุมชนอีสาน เพื่อให้เยาวชนคนรุ่นใหม่เกิดความรัก ห่วงแหน และสืบทอดศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนอีสานให้ยั่งยืนสืบต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ ในด้านศิลปะและวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสาน ให้กับ เด็ก เยาวชน ประชาชนผู้สนใจ
2. เพื่อเป็นการอนุรักษ์ สืบสาน และเผยแพร่เอกลักษณ์ศิลปะและวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสาน อันเป็นการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่ต่อไป
3. เพื่อพัฒนาปลูกจิตสำนึกให้คนรุ่นใหม่ เกิดความรัก ห่วงแหน และสืบทอดศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนอีสานให้ยั่งยืนสืบต่อไป
4. เพื่อการบริการสารสนเทศด้านศิลปะและวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสานที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการให้ได้ศึกษาเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์อย่างครบวงจรและหลากหลายรูปแบบมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการ

ออนซอนอีสาน @ ลานวัฒนธรรม ศูนย์สารนิเทศอีสานสิรินธร เป็นการให้บริการความรู้เกี่ยวกับ ศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสานที่ความโดดเด่นและดึงดูดความสนใจ กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ เกิดการเรียนรู้ มีความรัก ห่วงแหน และสืบทอดศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนอีสานให้ยั่งยืนต่อไป โดยมีการดำเนินกิจกรรมประกอบด้วย 1) มุมสะท้อนอีสาน เป็นการนำเสนอข้อมูลความรู้และเรื่องราวที่น่าสนใจเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมอีสานในรูปแบบสื่อวีดิทัศน์ โดยนำเสนอเป็นประจำวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ซึ่งจัดกลุ่มเนื้อหา ดังนี้คือ ออนซอนแนวกินอีสาน ออนซอนภูมิปัญญาอีสาน ออนซอนม่วนซื่นแดนอีสาน และออนซอนปราชญ์อีสาน 2) จัดการแสดงพื้นบ้านอีสาน โดยกำหนดจัดต่อเนื่องกัน 3 วัน ในวันที่ 3-5 กันยายน 2557 เวลา 14.00-16.00 น. สำหรับการแสดงพื้นบ้านอีสานที่นำมาจัดแสดงประกอบด้วย การแสดงดนตรีพื้นบ้านอีสาน (หมอลำ) โดยนิสิตสาขาดุริยางคศิลป์พื้นบ้านวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในวันที่ 3-4 กันยายน 2557 และการแสดงหนังปะโมทัย โดยนักเรียนโรงเรียนดงบังพิสัยนวการนุสรณ์ ตำบลดงบัง อำเภอนาดูน จ.มหาสารคาม ในวันที่ 5 กันยายน 2557

ในการดำเนินงานมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

1. ประชุมกำหนดกิจกรรมและจัดทำแผนการดำเนินโครงการ

2. สำรวจ คัดเลือก และรวบรวมวิถีทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานที่น่าสนใจ มีประโยชน์ จากวิถีทัศน์ที่ให้บริการของสำนักวิทยบริการ และวิถีทัศน์ที่เผยแพร่ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อให้บริการ ณ มุขมสออนอีสาน รวมทั้งจะได้รวบรวมวิถีทัศน์เหล่านี้ไว้เพื่อจัดทำฐานข้อมูลในลำดับต่อไป
3. ประสานและเชิญนักแสดงพื้นบ้านอีสาน จากสาขาดุริยางคศิลป์พื้นบ้าน วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และโรงเรียนดงบังพิสัยนวการนุสรณ์ ตำบลดงบัง อำเภอนาคู จ.มหาสารคาม เพื่อทำการแสดง
4. ทำหนังสือเชิญเข้าร่วมโครงการไปยังคณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และโรงเรียนต่างๆ ในพื้นที่ใกล้เคียงมหาวิทยาลัย และทำการประชาสัมพันธ์โครงการ
5. ดำเนินการจัดกิจกรรม ออนซอนอีสาน @ ลานวัฒนธรรม ศูนย์สารนิเทศอีสานสิรินธร
6. ประเมินผลการดำเนินโครงการ โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น และสรุปรายงานผลโครงการ

ผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้ร่วมกิจกรรม ออนซอนอีสาน @ ลานวัฒนธรรม ศูนย์สารนิเทศอีสานสิรินธร จำนวน 268 คน ซึ่งประกอบด้วย นักเรียน นิสิต บุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และผู้สนใจทั่วไป ซึ่งสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. การแสดงพื้นบ้านอีสาน ซึ่งประกอบด้วยการแสดงหมอลำ และการแสดงหนังตะลุงในภาพรวมผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดมี 4 ข้อคือ ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ความบันเทิง ($\bar{X} = 4.75$) มีความภาคภูมิใจและจะเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.65$) ได้รับความรู้ และเห็นคุณค่าความสำคัญของศิลปวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.60$) และรูปแบบการจัดกิจกรรมมีความน่าสนใจ ($\bar{X} = 4.57$) ตามลำดับ และด้านที่ผู้ร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจในระดับมากมี 3 ข้อ คือ สามารถนำความรู้ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมไปเผยแพร่และถ่ายทอดความรู้ต่อไปได้ ($\bar{X} = 4.42$) ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.40$) และสถานที่ในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.24$) ตามลำดับ และยังพบว่าผู้ร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการให้จัดการแสดงพื้นบ้านอีก คิดเป็นร้อยละ 86.11 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น ร้อยละ 13.89

2. การนำเสนอข้อมูลความรู้ด้วยสื่อวีดิทัศน์ ณ มุขมสออนอีสาน ในภาพรวมผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้ร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดมี 2 ข้อคือ ทำให้ได้รับความรู้และเกิดความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ว่ามีประโยชน์และสร้างคุณค่าทางจิตใจได้ ($\bar{X} = 4.59$) รองลงมาคือ ทำให้รู้สึกภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.52$) และข้อที่ผู้ร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจในระดับมากมี 4 ข้อ คือ ทำให้เรียนรู้และเข้าใจที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติภายใต้ความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.45$) รองลงมา คือ สามารถนำความรู้และประสบการณ์จากการร่วมกิจกรรมโครงการศิลปวัฒนธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 3.96$) คาดว่าจะถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์จากการร่วมกิจกรรมสู่บุคคลที่ทราตรู้จักได้ ($\bar{X} = 3.95$) และสถานที่มีความสวยงามเหมาะสม

($\bar{X} = 3.84$) ตามลำดับ และพบว่าผู้ร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 91.67 มีความเห็นว่าการให้จัดมุมสะสมงานอีสานอีก ร้อยละ 8.33 ไม่แสดงความคิดเห็น

ออนซอนอีสาน @ ลานวัฒนธรรม ศูนย์สารนิเทศอีสานสิรินธร เป็นกิจกรรมที่จัดต่อเนื่องเป็นปีที่ 2 ซึ่งจากการศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะเห็นว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ ได้รับความรู้ ความเข้าใจ และเกิดความภาคภูมิใจในศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเกิดแรงบันดาลใจที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมสืบต่อไป

การนำไปใช้ประโยชน์

1. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำความรู้ไปถ่ายทอดทำให้เกิดความร่วมมือในการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมภูมิปัญญาพื้นบ้าน อย่างยั่งยืนต่อไป
2. ได้พัฒนาปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ พื้นฟู สืบสานวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสานให้เยาวชนคนรุ่นใหม่รู้สึกหวงแหน ศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชน และร่วมอนุรักษ์และสืบทอดให้คงอยู่และยั่งยืนสืบต่อไป
3. ได้สารสนเทศเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในรูปแบบวีดิทัศน์ ซึ่งจะได้เป็นข้อมูลสำหรับนำไปจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการบริหารที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการต่อไป

รายการอ้างอิง

กรมศิลปากร. (2537). *คู่มือการถวายเป็นความรู้แด่พระสังฆาธิการในการดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม*.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ทรงคุณ จันทจร, พิสิษฐ์ บุญไชย และ ไพรัช ถิตย์ผาด. (2552). *คุณค่าอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการนำมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้*. มหาสารคาม : สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.